

De onthulling van de gerechtigheid van God

Bert Loonstra

Het evangelie heeft te maken met gerechtigheid. ‘In dit evangelie openbaart Gods gerechtigheid zich’, schrijft Paulus in Romeinen 1:17. Eerder al verbond Jezus het goede nieuws met gerechtigheid. Denk aan zijn oproep: ‘Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen (voedsel en kleding) je erbij gegeven worden’ (Matteus 6:33). Je kunt de gerechtigheid zoeken, niet zelf maken. De gerechtigheid komt bij God vandaan, net als het koninkrijk. Wat is er met die gerechtigheid bedoeld? Het antwoord op die vraag is nodig om te begrijpen waar het evangelie om draait. Het antwoord heeft ook gevolgen voor hoofdstuk 4, over de verzoening.

‘Gerechtigheid’ en ‘rechtvaardigheid’

Het is niet zo vreemd dat ‘gerechtigheid’ of ‘rechtvaardigheid’ met strengheid wordt geassocieerd. Hoe klinken de woorden ‘gerechtigheid’ en ‘rechtvaardigheid’ jou in de oren? Bij ‘gerechtigheid’ denk ik meer aan een toestand en bij ‘rechtvaardigheid’ meer aan de eigenschap van een persoon. Ook is ‘gerechtigheid’ voor mij meer verbonden goede verhoudingen, terwijl rechtvaardigheid meer het beeld oproept dat de mensen vergelding krijgen voor hun daden. Daarmee heeft het een wat strengere klank. Maar die verschillen zijn betrekkelijk. In de brontalen van de Bijbel speelt het verschil tussen beide woorden geen rol. In ieder geval: het begrip heeft in onze oren een positieve en een meer negatieve klank. Je zou kunnen zeggen: afhankelijk van de toonzetting van je christelijke opvoeding heeft het een positievere of een negatievere klank.

Ontegenzeggelijk klinkt er iets strengs in door wanneer we zeggen: ‘God is rechtvaardig.’ Het roept bij de hoorder iets op van: God laat niet met zich spotten, voor je fouten moet je boeten, Hij laat het kwaad niet over

zijn kant gaan, je krijgt de rekening van je daden gepresenteerd. En omdat in deze context vaak de nadruk wordt gelegd op het slechte en zondige in de mens, betekent dat niet veel goeds. Maar is dit wat het evangelie zeggen wil?

Luther was met deze betekenis van ‘gerechtigheid’ en ‘rechtvaardig’ opgevoed. Hij hoorde daarom alleen maar iets afschrikwekkends in de manier waarop de apostel Paulus in Romeinen 1:17 het evangelie typeert: het is Gods reddende kracht voor allen die geloven, want: ‘in dit evangelie openbaart Gods gerechtigheid zich’. Het scheen hem toe dat door deze woorden voor het delen in Gods redding een onhaalbare voorwaarde werd gesteld. Alsof het hier om de gerechtigheid gaat die God eist en waaraan wij niet kunnen voldoen. Hij kreeg verlichting toen de reddende betekenis van Gods gerechtigheid bij hem doorbrak: dat God ons in Christus gerechtigheid schenkt, waardoor wij in het oordeel staande blijven.¹

Toch is er met deze ontdekking van Luther iets aan de hand. Nog steeds vat hij ‘gerechtigheid’ op als de gerechtigheid die God eist als voorwaarde voor vrijspraak in het oordeel. Het verschil ligt in het al dan niet delen in die gerechtigheid. Ofwel je bent overgeleverd aan je eigen gebrek aan gerechtigheid en dit wordt je fataal, of je deelt in de volmaakte gerechtigheid van Christus die voor jou de redding heeft verdiend. De perceptie van gerechtigheid als zodanig is niet veranderd.

Het is de vraag of we daarmee recht doen aan wat de Bijbel onder gerechtigheid verstaat. En om vooruit te lopen op het antwoord: ik denk van niet. Gerechtigheid zelf heeft in de Bijbel een positieve lading. Het woord wordt vaak parallel gebruikt met woorden als redding, heil en vrede. Het duidt het goede leven aan, zoals dat God voor ogen staat.

Gerechtigheid en heil

De gerechtigheid van God heeft in het Oude Testament betrekking op het welzijn van ieder en bijzondere aandacht heeft voor de zwakke: de wees, de weduwe en de vreemdeling, dat er voor hen hulp en bescherming is. De goede manier van leven die daar voor mensen bij hoort, betreft het juiste

---

¹ Luther spreekt ervan in de voorrede van het eerste deel van de in 1545 verschenen verzamelde Latijnse werken. Uitvoering geciteerd in W.J. Kooiman (1977), *Luther en de bijbel*, pp. 37-38.

gedrag volgens Gods aanwijzingen om oprecht en betrouwbaar met elkaar om te gaan. ‘Gerechtigheid’ komt op deze manier dicht bij heil en vrede.

Deze betekenis vinden we bijvoorbeeld in Jesaja 51:8: ‘Maar mijn gerechtigheid zal voor altijd blijven, de redding die Ik breng, duurt van geslacht op geslacht.’ Jesaja 56:1 legt hetzelfde accent: ‘de redding die Ik breng is nabij, en weldra openbaar Ik mijn gerechtigheid.’ We kunnen ons beroepen op diverse psalmen die Gods gerechtigheid in verband brengen met de vrede die Hij geeft, al dan niet door middel van zijn gezalfde koning. Psalm 72 gaat over God die zijn gerechtigheid aan de koning geeft. ‘Moge hij uw volk rechtvaardig besturen, uw arme volk naar recht en wet.’ In vers 4 wordt dat nog meer ingevuld: ‘Moge hij recht doen aan de zwakken, redding bieden aan de armen, maar de onderdrukker neerslaan.’ Vers 12 en 13 bezingen waar dat op uitloopt: ‘Hij zal bevrijden wie arm is en om hulp roept, wie zwak is en geen helper heeft. Hij ontfermt zich over weerlozen en armen, wie arm is, redt hij het leven.’ Ook Psalm 85 tekent een prachtige samenleving die de gelovigen van God verwachten: ‘Voor wie Hem eren is zijn hulp nabij: zijn glorie komt wonen in ons land, trouw en liefde omhelzen elkaar, recht (Hebreeuws: gerechtigheid) en vrede begroeten elkaar met een kus, trouw bloeit uit de aarde op, recht (Hebreeuws: gerechtigheid) ziet uit de hemel toe.’

Laat ik het eenvoudig in mijn eigen woorden zeggen. ‘Gerechtigheid’ of ‘rechtvaardigheid’ is in deze zin Bijbel niet primair aan ieder geven waar die recht op heeft, maar: ieder tot zijn of haar recht laten komen. Dit duidt op respect, liefdevolle bereidheid om te helpen, betrouwbaarheid, ruimte geven. Dit heeft ook betrekking op God, die ten aanzien van de mens niets liever wil dan dat die tot bloei komt op de manier die Hem voor ogen staat. En het slaat net zo goed op de mens die God alle eer geeft die Hem toekomt, en die zijn leven aan Hem wijdt.

Lezen we in het Oude Testament dan niet ook over Gods vergelding? Jazeker, maar daar staat de vergelding in dienst van de reddende gerechtigheid. Het is de onderdrukker, de mens die de gerechtigheid frustreert, die het voorwerp wordt van Gods oordeel. Doordat de goddeloze uit de weg wordt geruimd, wordt de gerechtigheid voor de arme die zijn heil van God verwacht niet langer bedreigd.

Gerechtigheid in het evangelie

Tot nu toe hebben we het vooral over het Oude Testament gehad. Hoe zit dat in het Nieuwe? Ik heb al gewezen op Romeinen 1:17, waar Paulus schrijft dat in het evangelie Gods gerechtigheid zich openbaart. Ook heb ik daarbij herinnerd aan Luther, die het woord ‘gerechtigheid’ opvatte als ‘gerechtigheid die voor God kan bestaan’. Dat doet denken aan een gerechtigheid die de strenge toets van Gods oordeel kan doorstaan. Denkt het Nieuwe Testament inderdaad op deze manier?

Veel exegeten menen met Snaith van niet. Naar hun inzicht betekent gerechtigheid ook hier de reddende gerechtigheid die van God uitgaat en waarin wij delen door het geloof. Dat wordt bevestigd door de context waarin de genoemde uitspraak van Paulus staat. In vers 16 noemt hij het evangelie Gods reddende kracht voor allen die geloven. In vers 17 noemt hij het de onthulling van Gods gerechtigheid geheel en al door geloof. ‘Reddende kracht’ en ‘gerechtigheid’ verklaren elkaar, geheel in oudtestamentische zin. En als de apostel vanaf vers 18 verder gaat met een uitweiding over Gods oordeel over deze wereld, gebruikt hij niet het woord ‘gerechtigheid’ om Gods oordeel te verklaren – dus: zijn strenge toets die de wereld niet kan doorstaan –, maar het woord ‘toorn’, geheel in overeenstemming met het taalgebruik in het Oude Testament.

We gaan nog enkele veelzeggende plaatsen in het Nieuwe Testament langs. In Matteüs 3:13-17 wordt de doop van Jezus in de Jordaan beschreven. Johannes maakt bezwaar: niet hij zou Jezus moeten dopen, Jezus zou hem moeten dopen. Niet Jezus is de zondaar die gereinigd moet worden, dat is Johannes. Het antwoord van Jezus luidt (vers 15): ‘Toch moet je het doen, want zo dienen wij de gerechtigheid geheel en al tot vervulling te brengen.’ Jezus brengt de gerechtigheid tot vervulling, dat betekent: Hij brengt die tot volle ontplooiing en tot haar doel. Hij maakt zich één met zondige mensen om hen uit de macht van de zonde te leiden naar het volle heil.

In Matteüs 5:6 verklaart Jezus al diegenen gelukkig die ‘honger en dorsten naar de gerechtigheid’. In overeenstemming hiermee roept Hij ons op: ‘Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid’ (Matteüs 6:33). Dit gaat over verhoudingen waarin allen tot hun recht komen en in vrede kunnen gedijen. In de zaligsprekingen zijn ‘wie hogeren en

dorsten naar de gerechtigheid' in het gezelschap van zachtmoedigen, barmhartigen en vredestichters.

Ik vraag voor nog één tekst uit de Bergrede aandacht. Dat zijn de waarschuwendende woorden van Jezus naar al zijn hoorders: 'als jullie gerechtigheid niet groter (vertaling 1951: overvloediger) is dan die van de schriftgeleerden en de farizeeën, zullen jullie zeker het koninkrijk van de hemel niet binnengaan' (Matteüs 5:20). Voor de schriftgeleerden en farizeeën uit Jezus' dagen was leven als rechtvaardige sterk gericht op het trouw naleven van al Gods wetsbepalingen. Als je daarin slaagde, dan was je gerechtigheid groot. Bedoelt Jezus nu te zeggen dat we nog beter ons best moeten doen dan de schriftgeleerden en de farizeeën om Gods regels zorgvuldig na te leven? Gezien zijn eigen onderwijs in de Bergrede bedoelt Hij iets anders. Waar Hij kritiek op levert is afgepaste, begrensde gehoorzaamheid: moorden is wel verboden, schelden niet, wraaknemen mag, maar het moet in verhouding staan tot wat je is aangedaan (een oog voor een oog), je volksgenoot moet je liefhebben, maar je vijand niet. Daartegenover stelt Hij een houding van onbegrensde liefde: zelfs niet lelijk tegen een ander doen, je niet verzetten tegen wie kwaad in de zin heeft, ook je vijanden liefhebben. Deze levenshouding is door Paulus treffend samengevat door: 'overwin het kwade door het goede' (Romeinen 12:21). Dát is de overvloediger gerechtigheid die Jezus vraagt.

Hangt daarmee het bereiken van een situatie vol gerechtigheid van ons af? Dat is niet wat het Nieuwe Testament ons leert. Christus is ons tot gerechtigheid geworden, schrijft Paulus in 1 Korintiërs 1:30 (vertaling 1951), dat wil zeggen: in Christus zijn wij rechtvaardig (NBV21). Het is alsof we hierin een profetie van Jeremia (23:6) over de messias horen doorklinken. Zijn naam zal zijn: 'De HEER is onze gerechtigheid'. Wat betekent dit? Dat wordt duidelijk in de woorden die daaraan voorafgaan: als Hij optreedt 'wordt Juda verlost en zal Israël veilig wonen.' Wij mogen delen in de volle verzoening en bevrijding die Christus teweegbrengt en ons daardoor laten bepalen in verzoeningsgezindheid, vrij van angst.

Het geloof wordt je toegerekend als gerechtigheid

Hoe delen wij daarin? Paulus is daar duidelijk in: door het geloof. De

rechtvaardige zal door het geloof leven,² ofwel: het geloof wordt ons toegerekend als gerechtigheid (of rechtvaardigheid).³ De vraag die dan bij je bovenkomt is: hoe is de verbinding dan precies tussen geloof en gerechtigheid? Wat betekent 'toerekenen' eigenlijk? Twee verklaringen liggen voor de hand. Ze sluiten elkaar niet uit, maar vullen elkaar aan.

De eerste is: in God geloven betekent Hem vertrouwen. Door God te vertrouwen doen wij Hem recht. Geloofsvertrouwen is een blijk van een goede relatie in vrede en veiligheid, van gerechtigheid dus. In dat geloof beleven wij de verbondenheid met God. Dat is waar het in de gerechtigheid om gaat. Dit wordt door God zo erkend en bevestigd.⁴ Op die manier wordt het geloof door Hem toegerekend, gewaardeerd, aan ons toegeschreven als gerechtigheid.

Maar dit kan niet het volledige antwoord zijn. Het is maar een klein deel ervan. Want heel vaak leven wij niet in vertrouwen. Dan zijn wij bang, of we twijfelen, of we zoeken onze vreugde buiten God en zijn gaven. Daarmee vervallen wij in zonde en doen wij aan God tekort. Zonde komt ten diepste voort uit een gebrek aan vertrouwen op God, alsof de weg die Hij wijst ons niet het gelukkigst maakt, maar ons veel boeiende ervaringen laat mislopen. Als wij dan toch weer terugkeren tot het geloof in Hem, staat ons falen des te schrijnender in het licht. Daarom is er ook die tweede verklaring. Het geloof maakt ons één met Christus en Christus is onze gerechtigheid: Hij doet ons delen in de verzoening en de vrede met God, Hij bevrijdt ons van de dood. Als het geloof in Christus ons wordt toegerekend als rechtvaardigheid, wil dit zeggen dat het geloof door God wordt aangemerkt als de manier waardoor wij met Christus verbonden zijn. Daardoor delen wij in de gerechtigheid die Christus in dienst van God tot stand brengt.⁵

---

² Genesis 15:6; Habakuk 2:4 en Romeinen 1:17.

³ Genesis 15:6; Romeinen 4:3; Galaten 3:6; ook: Jakobus 2:23.

⁴ Je kunt dit analytische rechtvaardiging noemen: God constateert dat wij in het geloofsvertrouwen Hem recht doen.

⁵ Dit wordt de synthetische rechtvaardiging genoemd, 'samenvoegende' rechtvaardiging: God kent ons het oordeel 'rechtvaardig' toe door ons met Christus te verbinden die Gods gerechtigheid is..

Conclusie

Dit alles overziende kom ik tot de conclusie dat er geen enkele reden is te veronderstellen dat het Nieuwe Testament anders over Gods gerechtigheid denkt dan het Oude. In beide is die gerechtigheid een reden tot vreugde voor wie haar zoeken. Niet de strenge Rechter staat hier op de achtergrond, maar de genadige Redder. En áls dan uiteindelijk de dag van de afrekening komt, en de Rechter gaat oordelen, dan is dat op de vraag of je ook inderdaad in het geloofsvertrouwen aan God recht hebt gedaan, en of je in je daden hebt laten blijken dat dit geloofsvertrouwen je drijfveer was.

Evenredigheid tussen misdaad en straf is niet Gods standaard

Vanuit Gods gerechtigheid loopt geen rechte lijn naar de vergelding, maar een indirecte: God rekent af met hen die zich van Hem niets aantrekken, zijn gerechtigheid verstoren en anderen onderdrukken. Gods straffende gerechtigheid is dienstbaar aan de verlossing van zijn kinderen. Zó moeten we het vermaan interpreteren dat we door de hele Bijbel heen horen: 'Wreek uzelf niet, maar laat de toorn aan Mij over, Ik zal het vergelden, spreekt de Heer.'⁶ Enerzijds vraagt deze aansporing om de wraak aan God over te laten van ons een vreedzame houding: laten we het recht niet in eigen hand nemen en geen kwaad met kwaad vergelden! Anderzijds verwijst de uitspraak naar God die wel degelijk kwaad met kwaad vergeldt. Daarmee troost en redt Hij degenen die het onderspit moeten delven en hun vertrouwen op God stellen.

Is daarbij altijd sprake van evenredigheid tussen misdaad en straf? Bij God niet. Ik moet daarbij aan David denken, die na de volkstelling een keuze moest maken uit drie straffen: zeven jaar hongersnood, drie maanden op de vlucht gedreven worden door een belager, of drie dagen pest. Zijn keuze licht hij toe met de woorden: 'Liever vallen wij in de handen van de heer, want groot is zijn mededogen, dan dat ik in mensenhanden val' (2 Samuël 24:14). David kent zijn God als de God die de bestraffing met mededogen mengt.

Hier ga ik niet uitvoerig in op dit aspect van God die de zondaar om zijn zonde straft. Ik wil wel benadrukken dat dit straffen om de zonde niet

---

⁶ Deuteronomium 32:35; Romeinen 12:9; Hebreeën 10:30-31.

verbonden is met een gerechtigheid die opgevat wordt als evenredige vergelding. Dat horen wij gemakkelijk in ‘gerechtigheid’, maar is niet de lading die de Bijbel aan het woord geeft. Zeker, we vinden uitspraken over evenredigheid: een oog voor een oog, een tand voor een tand (Exodus 21:24; Leviticus 24:20; Deuteronomium 19:21); iemand die een ander doodt, moet zelf worden gedood (Genesis 9:6). Van die evenredigheid is echter niet altijd sprake. Kijk maar naar de volgende voorbeelden.

In Genesis 4 is Kaïn bang dat anderen hem zullen doden wanneer hij zijn vertrouwde woonplaats moet verlaten en gaan zwerven over de aarde. God belooft hem dan: ‘Als iemand jou doodt, zal dat zevenmaal aan hem worden gewroken’ (vers 15). Dat is geen evenredigheid. De heer zegt dit tegen hem om hem gerust te stellen met de verzekering dat Hij hem zal beschermen. Die bescherming is voor God belangrijker dan het principe van de evenredigheid tussen misdaad en straf.

Het tweede voorbeeld komt uit Jesaja 40, de aankondiging van de terugkeer uit de ballingschap. Het volk zit verslagen terneer en de profeet heeft de taak het moed in te spreken. Dat moet hij doen door zich tot de verlaten stad Jeruzalem te richten: ‘Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend dat haar slavendienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan, omdat zij een dubbele straf voor haar zonden uit de hand van de heer heeft ontvangen.’ Op het eerste gehoor klinkt het alsof het volk dubbel is gestraft. Daar zou je vanuit het oogpunt van de proportionaliteit bezwaar tegen kunnen maken. Maar dat is voorbarig. Gezien de rebellie van het volk tegen zijn God is eigenlijk van toepassing wat in het lied van Mozes staat, na de voorspelling van Israëls goddeloze gedrag: ‘Ik zou hen wel willen wegvagen, elke herinnering aan hen willen uitwissen, maar Ik vrees de hoon van hun vijanden. Die zullen immers de feiten verdraaien, de overwinning voor zichzelf opeisen en de hand van de heer daarin ontkennen.’⁷ Dat wegvagen is dus de strafmaat die bij hun overtreding past. God laat dit na vanwege de verkeerde beeldvorming bij de vijanden. Dat het volk een dubbele straf voor zijn zonden ontvangen heeft, is dus niet de uitkomst van een exacte afweging, maar een wijze van spreken. God de Heer vindt het meer dan genoeg, omdat Hij zijn volk genadig wil zijn. Zijn wil om zijn volk te verlossen wint het van de vergeldingsgedachte. Hier is dus niet een

---

⁷ Deuteronomium 32:26-27.

of andere evenredige gerechtigheid de maatstaf voor de straf die God heeft uitgedeeld. De maatstaf is dat zijn barmhartigheid groter is dan zijn toorn.

Deze ónevenredigheid tussen misdaad en straf blijkt ook uit enkele indrukwekkende uitspraken in de psalmen. Psalm 30 zingt: ‘Zijn woede duurt een oogwenk, zijn liefde een leven lang.’ En Psalm 103:9: ‘Niet eindeloos blijft Hij twisten, niet eeuwig duurt zijn toorn.’ Hier blijkt dat zijn genade het wint van zijn woede. Die genade geeft de doorslag, niet een proportionele vergelding.

Dus jazeker, er is vaak sprake van Gods toorn, zijn wraak en zijn straf, van de vervloeking die verbonden is met het breken van zijn verbond. Denk daar niet te licht over! Tegelijkertijd wordt op vele manieren duidelijk dat deze roep om straf niet voortkomt uit een gerechtigheid die op te vatten is als ‘ieder geven waar die het naar gemaakt heeft’, in dit geval een evenredige bestraffing. De straf kan worden gematigd door zijn genade of, in het geval van Kaïn, verzwaard als uitdrukking van Gods bescherming.

Je vraagt je af: als Gods wil om te wreken en te straffen in zijn toorn niet afhangt van een als vergeldings-*justitia* opgevatte gerechtigheid, waarvan dan wel? Wat zou je zeggen van de volgende antwoorden? Ze liggen tamelijk voor de hand. Je kunt verwijzen naar zijn verontwaardiging, gekrenkte eer, gekwetste liefde, beschaamde vertrouwen, getergde geduld en de onredelijkheid van het verzet van mensen. We kunnen ook zeggen: Gods toorn hangt af van zijn gerechtigheid in de betekenis van zijn verlangen naar een heilzame orde. Die orde wordt door de zonde verstoord en daarmee voelt God zich in zijn integriteit en dus zijn eer aangetast.⁸ De Heer is een naijverige God. Dat betekent: Hij is verontwaardigd over de aantasting van zijn eer, en zijn eer stelt Hij in de redding van zijn volk. Hierin herkennen we Gods compassie met zijn volk. Op die manier komt Hij ons meer nabij.

Gods kritische liefde

Het is een misvatting dat de nadruk op Gods gerechtigheid in de Bijbel het

---

⁸ Deze uitleg komt in de buurt van Anselmus in zijn beroemde geschrift uit het einde van de 11de eeuw *Cur Deus homo* [Waarom God mens werd]: zonde schendt de *ordo* van God en rooft daarmee zijn eer (*honor*), waarvoor Hij genoegdoening of straf eist. Vergelijk A.H. van Veluw (2002), *De straf die ons de vrede aanbrengt. Over God, kruis, straf en de slachtoffers van deze wereld in de christelijke verzoeningsleer*, hoofdstuk 9.3.

beeld wil oproepen van een God die iedereen beoordeelt volgens zijn strenge norm, ten koste van zijn liefde. Daarmee zou Hij mensen afschrikken en afstand scheppen. Dat is niet de associatie die het woord 'gerechtigheid' wil oproepen. Gods gerechtigheid betekent dat Hij het opneemt voor de arme en de zwakke en dat Hij strijdt tegen onrecht. De God die rechtvaardig is werkt hartstochtelijk aan het rechtzetten van de verhoudingen, om mensen tot hun recht te laten komen. Daarin werkt juist zijn liefde.

Dit sluit echter een vorm van strengheid niet uit. God de Heer is zo gedreven in zijn wil om rechte verhoudingen te scheppen en mensen daarbinnen te beschermen, dat zijn toorn uitgaat naar allen die de verhoudingen verzieken en medemensen opofferen aan hun kortzichtige eigenbelang. Zij krijgen te maken met Gods oordeel, als zij zich niet bekeren.

Hier moeten wij allen onze hand in eigen boezem steken. Wij allen zijn geneigd Gods richtlijnen in de wind te slaan, meer van onszelf te houden en ons meer om ons eigen welstand te bekommeren dan dat we zorgdragen voor het welzijn van anderen en het heil van de gemeenschap. Hier ontmoeten wij God op onze weg die zich tegen deze levenshouding keert. Daarom hebben wij wel degelijk reden Hem te vrezen, niet omdat Hij afstandelijk kritisch beoordeelt of wij al zijn bepalingen nauwgezet hebben opgevolgd. Het is meer omdat Hij verontwaardigd is over de vooringenomen, onverschillige, egoïstische, harteloze, onszelf rechtvaardigende instelling waarmee wij onze eigen geldingsdrang botvieren en God en medemensen aan onszelf ondergeschikt maken.

Wat betekent dit voor de manier waarop wij het evangelie in deze wereld bekendmaken? Niet dat wij anderen verwijtend tegemoet treden omdat zij aan God voorbij zijn gegaan en vooral voor zichzelf hebben geleefd. Dat druist in tegen wat Jezus zei over de splinter in het oog van een ander en de balk in je eigen oog. De verwijten richten zich eerst naar onszelf. Hoe hebben wij het ervan afgebracht? Zo'n fase van zelfonderzoek voor Gods aangezicht maakt ons nederig en mag leiden tot een proces van verandering, waarin wij leren leven in ontzag voor de Heer en met het verlangen goed te doen aan de mensen. Gemotiveerd door Gods gerechtigheid zullen we juist het beste voor onze medemens zoeken en erop uit zijn daarvoor met aandacht en liefde de voorwaarden te scheppen.

Gods inzet voor gerechtigheid betekent ook dat we kritisch worden op onrecht. Ook dat is een kant van het evangelie. Laten we niet bang zijn voor maatschappijkritiek op de verhoudingen tussen arm en rijk. Laten we ook niet bang zijn om tegen de stroom in te roeien, bijvoorbeeld als het gaat om abortus, voltooid leven of het misverstaan van vrijheid als ongebondenheid en het afwijzen van verantwoordelijkheid. Als de passie voor de bescherming van mensen er maar in te horen is. Juist in het kraken van kritische noten zullen de volgelingen van Jezus worden gehoord. Als ze daarmee tot uitdrukking brengen hoe hun diepste drijfveer de gerechtigheid van God is, tot heil van mensen, hebben ze een duidelijk verhaal.

Hoe het evangelie mij raakt en ontregelt

Het evangelie is anders. Hoe anders? De gerechtigheid van God in het evangelie is geen gerechtigheid die goed en kwaad vergeldt volgens het vergeldingsmodel, zoals vaak is gedacht. Het is een gerechtigheid die redding en vrede brengt en die daartoe het kwaad uitschakelt.

Het raakt mij dat Gods gerechtigheid niet een voorwaarde is die eerst moet worden vervuld voordat God barmhartig kan zijn, maar dat die gerechtigheid Hem juist tot barmhartigheid motiveert. Dat stelt Gods compassie helemaal centraal. Die compassie staat niet onder het voorbehoud van een voorwaarde, ze is volop genade. Doordat Hij zo hartstochtelijk uit is op het heil van de wereld, komt Hij mij zeer nabij.

Deze betekenis van 'gerechtigheid' ontregelt mij ook. Ze leidt ertoe dat ik niet kan volstaan met het voornemen aan ieder het zijne te geven, aangevuld met wat liefdadigheid. Dan zou ik me verder van niemand iets aan hoeven te trekken. Dat zou wel comfortabel zijn. Maar de gerechtigheid waardoor God en Christus zich laten leiden vraagt van mij dat ik op dezelfde manier het welzijn en het heil van anderen zoek. Ik moet mijn comfortabele positie verlaten en mijn leven met anderen delen. Dat is een geestelijke strijd waarin ik alleen door Gods Geest vooruitgang boek.